

Áttekinthető, tiszta rend és szeszélyes csapongás

Bárd Johanna alkalmazott grafikus
és Vereczkey Szilvia textilművész kiállítása a Vigadóban

■ Ritkán kerül sor két olyan, egymástól igencsak távol eső alkotóterület művelőjének közös kiállítására, mint amilyen 2015 őszi hónapjaiban a Bárd Johanna és Vereczkey Szilvia munkáiból a budapesti Vigadóban rendezett tárlat volt. Az *Együtt – egy időben* címmel bemutatott kiállításon egy alkalmazott grafikus és egy textilművész alkotásai – könyvek, katalógusok, kisnyomtatványok és textil faliképek, textil öltözékki-

egészítők és ékszerak – kaptak egymás mellett, együttesen bemutatóteret. A közös fellépés háttérében Vereczkey Szilvia textilművész közös kiállításra szóló indítványa rejtezik, amelynek konkrétan megokolható indoka vagy eredője egy új kiadvány volt: e kiállítás alkalmából készült el a textilművész életművét összefoglalón reprezentáló könyv-katalógus, amelynek arculatát és tipográfiáját Bárd Johanna tervezte

Bárd Johanna: Kiadvány- és meghívóterv / Johanna Bárd: Publication and invitation design

[Hegyi Ibolya – Schulcz Katalin (szerk.): Európa szövete. A szövött kárpit művészetének átváltozásai / Web of Europe. Metamorphoses of the Art of Woven Tapestry. Dobrányi Ildikó Alapítvány, Budapest, 2013]

Fotó: Gáti Gábor

Fotó: Gáti György

**Bárd Johanna:
Katalógusterv /
Johanna Bárd:
Catalogue design**
[Fémjelzés.
Nemzetközi
szobrászati kiállítás /
Metal Signal.
International
exhibition of
sculptures.
Műcsarnok,
Budapest, 1999]

meg. (A Vereczkey–Bárd-együttműködést a szerkesztésben Marótiné Herczeg Ibolya művészettörténész segítette, a bevezető tanulmányt Kovalovszky Márta művészettörténész írta, a fotókat M. Fodor Éva fotóművész készítette, s a kötet igényes, remekbe szabott kivitelét a Mester Nyomda munkája fémjelzi.) És mindemellett nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy végső soron ez a tárlat teremtett alkalmat és lehetőséget arra, hogy megjelenjen a Bárd Johanna több évtizedes alkalmazott grafikus munkásságára visszapillantó katalógus is – Tiszavári Eszter könyvtáros és Sára Ernő grafikusművész bevezetőjével, Fejér János, Gáti György és Zagvai Sára fotóművészek fotóival –, amely természetesen a művész saját tervezésében született meg.

A két, egymástól távoli művészeti szférákban tevé-

kenykedő művész alkotóútján mindezeket túl is felfedezhető néhány azonosság, kapcsolódási pont. Így elmondható, hogy mindketten azonos generáció tagjai, és mindkettőjük életműve több évtizedes alkotótevékenységre épül, amelynek csupán a legfontosabb periódusaira hivatkozó, a legjelentősebb műveket felsorakoztató együttesét tárhatták ezúttal a nyilvánosság elé. (A párhuzamok között egy véletlenszerű mozzanat is felfedezhető: mindkét művésszel a *Magyar Iparművészet* 1999. évi 1. számában olvasható az alkotói portréját megajzoló beszélgetés.) Ezekben a külső, felszíni összefűző jegyeknek túllépve, a két művész geometriai alapformákat és konstruktív megformálást kultiváló törekvéseinek jellegében áttételes rokon vonásokat rejtő munkásságát egymás mellett vizsgálva azonban mégiscsak az eltérésekre, a diver-

genciákra kell figyelniük. Meghatározó egyedi jellemzője Bárd Johanna alkotótevékenységének a kollektív jelleg: egy-egy tervének realizálása során általában megrendelésre kell dolgoznia, megszabott feladatot kell teljesítenie, s funkcionális rendeltetésű művészi elképzelése számos intézmény és képviselője, megannyi közreműködő – kiadó, szerző, szerkesztő, fotós, nyomda – együttműködése révén, leginkább nagy példányszámban valósul meg. Vereczkey Szilvia textilművei ezzel szemben autonóm művészi program eredményeként, kézműves-kivitelezéssel, egyedi alkotásokként készülnek el. Vagyis Bárd Johannának számos követelménnyel, feltétellel és körülménnyel is meg kell birkóznia elképzelései valóra váltása érdekében, míg Vereczkey Szilvia – miután már régebben, a magyar textilipar összeomlása idején lezárta a nyomottanyag-tervezői alkalmazott tevékenységét –

művészi inspirációi megvalósítása terén teljesen szabadon dolgozhat. Talán mindezzel összefüggő az a jelenség, hogy Bárd Johanna tervezőgrafikusi alkotói világa racionalitást, fegyelmet, áttekinthető, tiszta rendet sugall, míg a Vereczkey Szilvia textilművész által alkotott művek alapvetően szabadságérzettel, fantáziagazdagsággal éltetettek, szeszélyes csapongásokkal áthatottak.

Már-már számba vehetetlen: kétezer körül jár már a Bárd Johanna művészi, tervezői tevékenységéhez kapcsolható megvalósult kiadványok száma, s így – miután roppant egységes, s egyenletesen magas színvonalon megszületett munkák sorozatáról van szó – a katalógus bevezetőjében Sára Ernő megalapozottan szólhat „Bárd-stílusról”. A Vigadóban bemutatott, válogatott kollektív tanulmányozva a stilisztikai sajátosságokon túl is levonhattunk néhány fontos konzekvenciát. Így

**Bárd Johanna:
Kiadványterv /
Johanna Bárd:
Book design**

[Lőrinczi Zsuzsa –
Raffay Endre
(szerk.):
A Zeneakadémia
épületének története
/ The Liszt
Academy of Music,
Budapest.
6B Építész Bt.,
Budapest, 2007]

Bárd Johanna:
Kiadványterv /
Johanna Bárd:
Book design
[Csenkey Éva –
Hárs Éva –
Weiler Árpád:
Zsolnay.
A gyűjtők könyve.
Corvina,
Budapest, 2003]

példának okáért azt, hogy e grafikus-tervező a különféle kiadványok minden ágazatának, válfajának megformálása terén otthonosan mozog: tervez könyvet, katalógust, leporellót, kisnyomtatványt, meghívót, plakátot – és minden egyes feladatot, függetlenül nagyságától és súlyától, azonos műgonddal, szakmai alázattal teljesít. Fontos, és a szakmai hitellel kapcsolatos messzemenő következtetések megállapítására készítő tényező, hogy számos műhely, megannyi intézmény hosszú időn át, gyakran kizárólagos alkalmazott grafikusként foglalkoztatta és foglalkoztatja: így neve és munkássága évtizedeken át összeforrt a Műcsarnok, a Kogart, a Gödöllői Iparművészeti Műhely, a Kálmán Maklár Fine Arts, a Mai Manó Ház kiadói feladatvállalásával, s újabban, 2012 óta a Szépművészeti Múzeum számos kiadványa is az ő tervezői keze nyomát őrzi. Mindebből arra következtethetünk,

hogy elsősorban művészeti kiadványok tervezésével és megvalósításával foglalkozik, és ezt – a 99 százalékos statisztikai mérlegen túl – nemcsak a megrendelők listája, hanem a kiállítás anyaga is pontosan tükrözte. A Vigadó emeleti kiállítótermében a közelmúlt évtizedeinek megannyi művészeti területet, ágazatot, műfajt, művészetet, technikát – és korszakot, gyűjteményt, törekvést – képviselő-reprezentáló kiadványát szemlélhettünk meg, amelyek rangját és minőségét szakmai díjak hosszú sora is igazolja: Bárd Johanna a kiállításon bemutatott művészeti albumokkal, kiállítási katalógusokkal számos könyvtervezői, tipográfusi elismerést aratott. S ha arra a kérdésre keressük a választ, hogy melyek azok az egy-egy könyv, kiadvány tartalmi vetületeivel harmonikusan együtthangzó stilisztikai ismérvek, formai jellemzők, amelyek Bárd Johanna tevékenységét stílussá avatják, akkor a kiadványok

Fotó: Gáti György

minden egyes elemének harmonikus egységbe, illetve a rendszerbe foglalására hívhatjuk fel a figyelmet. Ez a tartalmi és formai összefüggésekre, utalásokra és visszacsatolásokra alapozott rendszer a papír gondos kiválasztásától, minőségétől a borítón megjelenő motívumokig, a betűtípustól a szöveg és a képek arányáig, az áttekinthető geometrikus-konstruktív, vízszintes és függőleges tagoló- és hangsúlyteremtő alkotóelemektől a szövegmezők absztrakt képalkotó motívumként való megkomponálásáig, a részletek kidolgozotttságától a részletelemek kiemeléséig, a visszafogott dekorativitástól a tökéletességre törő technikai kiviteleg nyomon követhető. És ha – csak néhányat említve a fantasztikusan gazdag tervezőgrafikusi termésből –

Vereczkey Szilvia: Toszán tájak – stóla (részlet) / Szilvia Vereczkey: Tuscan Landscapes – stole (detail)

[2013] *hernyóselyem organza, hernyóselyem-metál szövet, gyűrt viszkóz, acetát, poliészter taft, egyéni technika / silk organza, silk-metal fabric, kneaded viscose, acetate, polyester taffeta, individual technique* [60x220 cm]

Fotó: M. Fodor Éva

Fotó: M. Fodor Éva

Vereczkey Szilvia: Kókuszos II. – nyakék / Szilvia Vereczkey: With Coconuts, II – necklet

[2011] *kókuszrost, zsurló, korall, kezelt fémrudak, egyéni technika / coconut fibre, scouring-rush, coral, treated metal bars, individual technique* [25x25 cm]

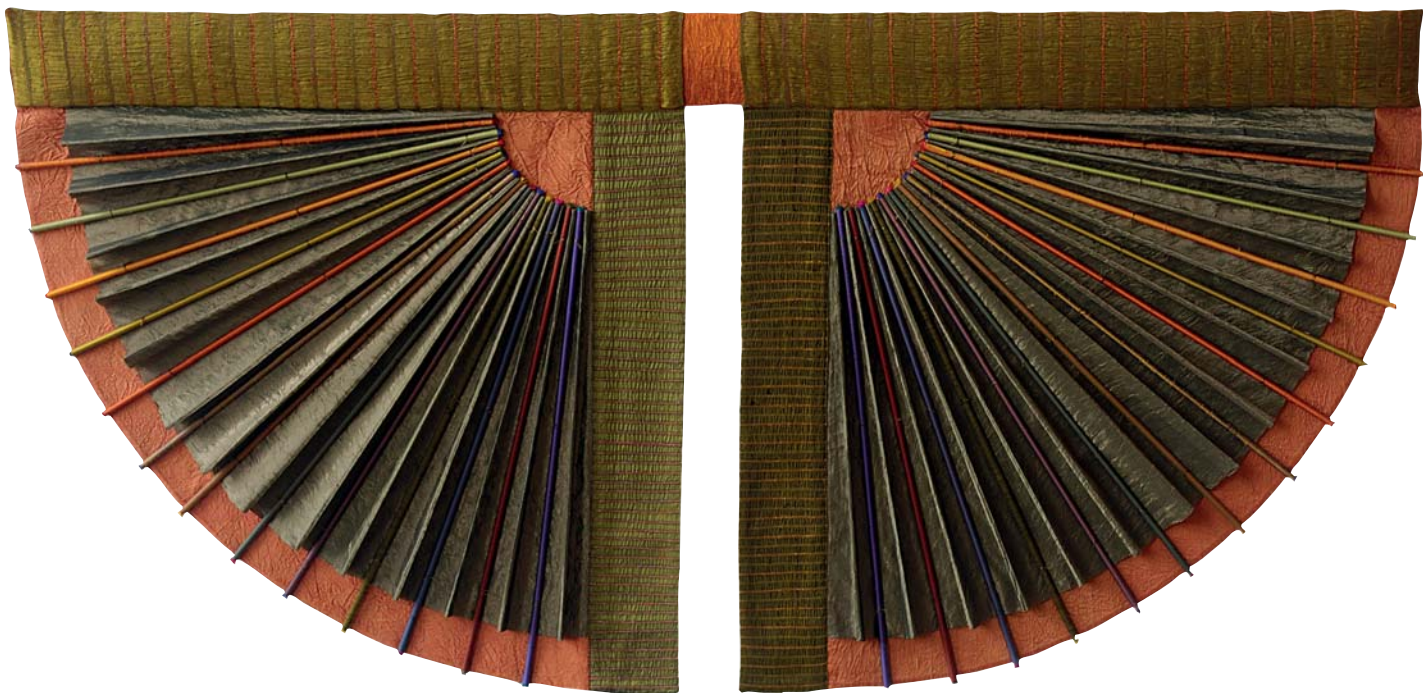
kezünkbe vesszük és átlapozzuk a *Zsolnay kerámia-*könyvet, a *Modernizmus 1900–1935* című kötetet, a *Reigl Judit*-albumokat vagy a rendhagyó formátumú *Kelle Antal*-katalógust, akkor felismerhetjük azt is, hogy Bárd Johanna tervezői szellemiségének háttérében, szakmai koncepciójának mögöttesében a magyar tervezőgrafikusi-típoográfusi tradíciók köréből a Kassák Lajos által teremtett hagyomány van jelen.

Vereczkey Szilvia textilművész kiállítási együttese révén az 1995 és 2015 közötti húsz esztendő munkáiból válogatott kollekciónak került közönség elé, vagyis egy majdani, teljességre törő életmű-kiállítás feladata lesz a korábbi alkotószakaszok funkcionális, illetve alkalmazott és önálló textilkompozícióinak számbavétele: az elsősorban nyomott anyagokat felhasználó kisszériás lakástextilekkel, és a gyermekek világához kapcsolódó munkákkal, illetve mintatervekkel még

az 1990-es években is szakmai díjak sorát nyerte el. A művész – akinek alkotóútját, alkotásait az iparművészeti főiskolai tanulmányok lezárulása, 1983 óta folyamatosan követhetjük nyomon a hazai szakmai szereplésben, biennálékban és triennálékban, valamint az önálló kollekciónak felvonultató önálló tárlataiban – ezúttal textil faliképeiből, öltözékiegészítő designműveiből – elsősorban stólákból – és vegyes anyaghasználatával megvalósított, textilöltözékekhez kapcsolódó ékszereiből mutatott be válogatást. Alkotásai minden esetben elvont nyelvezetű, esetenként geometrikus jellegű, konstruktív motívumokkal élő, vegyes technika alkalmazásával létrehozott, a különböző textilalapanyagokat és esetenként más matériákat kollázszerűen összeillesztő, az anyagok sajátosságait, szerkezetét, szövédékszerű struktúráját, textúráját és faktúráját leleményesen kiaknázó kompozíciók. Művei

Vereczkey Szilvia: Legyező – autonóm textil / Szilvia Vereczkey: Fan – autonomous textile

[2006] *merevített hernyóselyem santung, hernyóselyem-metál szövet, acetát, poliészter, fémzárlak, egyéni technika, hajtogatás / stiffened silk shantung, silk-metal fabric, acetate, polyester, metal threads, individual technique, folding [75x145 cm]*

Fotó: M. Fodor Éva

Vereczkey Szilvia: Napos – autonóm textil
(üvegrúd: Köblitz Birgit) / Szilvia Vereczkey: Sunny –
autonomous textile (glass bar: Birgit Köblitz)

[2006] *hernyóselyem santung, hernyóselyem organza, acetát, poliészter, viszkóz, színes szálak, fémszálak, egyéni technika / silk shantung, silk organza, acetate, polyester, viscose, coloured threads, metal threads, individual technique* [115x115 cm]

falra függeszthető egyoldalú és térbe illeszthető kétoldali faliképek, illetve tértexetilek, amelyek a hagyományos befoglaló formarenddel ellentétben sokszor szabálytalan körvonallal övezettek (mint például a *Lehelet*, 2006), vagy legyezőszerű körkerekben terülnek szét (*Legyező*, 2008), s nemegyszer légiesen megbontottak, hálószerű áttörésekkel szabdalnak (*Napos*, 2006; *Tavaszi szellő*, 2015). Az egy-egy kompozícióba illesztett, rendkívül változatos textilmateriákat gyűrűssel, tépéssel, vágással dolgozza meg Vereczkey Szilvia, s a mozaikszerűen felépülő részletelemeket különböző varrótechnikákkal, gépi tűzéssel rögzíti egymáshoz – egymás mellé és fölé –, illetve ritmizálja. Az anyagok megválasztását, megdolgozását és kollázsszerű kompozícióba illesztését tulajdonságaik, jellegük, milyenségük, vizuális megjelenésük ellentétei határozzák meg: a vastag mellett a vékony, a sima mellett a bolyhos, az ép mellett a roncsolt, a szabályos mellett a szabálytalan, a sűrűn szövött mellett a laza szerkezetű, a fényes mellett a matt kelt feszültséget. Az anyagok – amelyek körében gyakran jelenik meg a színes vagy festett papír is – és a motívumok által hordozott hatások kibontakoztatásában a különböző, természetes eredetű materiák jellege, szerkezete, felületi játéka mellett a színek is fontos szerepet játszanak: a korábbi munkák pasztell-világát (*Csend*, 1995) az újabban élénk színek váltották fel (*Alig valami*, 2012).

Miként az álomszerű, absztrakt jelenéseket vagy elvont jelenségeket idéző, visszafogottan dekoratív textilmunkák, a Vereczkey Szilvia által tervezett és kivitelezett rusztikus ékszerek – függők, nyakékek – is az ellentétes jellegű anyagok és formák (kókuszrost, csont, üvegyöngy, műanyag, festett fa, vascsavarok és alátétek, fémrudak stb.) hol finomabb, hol kissé durvább alkotóelemeinek ellentéteiből és kapcsoló-

Fotó: M. Fodor Eva

dásaiból épülnek fel. A puhaságok és keménységek, a szálszerűen megbontott egységek és a tömör, súlyosabb, zárt testek kontrasztjai azonban az összhatásban finoman kiegyenlítődnek. A textilek, a designművek és az ékszerek alkotói indítékait kutatva nem kell feltételezésekre hagyatkoznunk. Fellapozva a Bárd Johanna által tervezett szép könyv-katalógust, maga a művész adja meg műveihez az értelmezői kulcsot: „Szeretem az egyszerű, letisztult geometrikus formákat és az egymásba kapcsolódó, finoman elmosódó felületeket.” Az effektusok és a kontrasztok eme érzékeny együttjátszása, líraisága a Vigadóból kilépve hosszan elkísérhette a kiállítás látogatóját.

WEHNER TIBOR
művészettörténész

(Bárd Johanna és Vereczkey Szilvia Együtt – egy időben című kiállítása. Pesti Vigadó emeleti kiállítótere, Budapest, 2015. október 30–november 22.)

